

ELENA STANKEVIČIENĖ

**PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS
KATALOGŲ IR KARTOTEKŲ SISTEMOS
ANALIZĖ**

Pagėgiai, 2006

TURINYS

ĮVADAS.....	3
I. DOKUMENTAI, REGLAMENTUOJANTYS FONDŲ IR KATALOGŲ, KARTOTEKŲ ORGANIZAVIMĄ.....	5
II. ABĖCĖLINIO KATALOGO ANALIZĖ.....	7
1. Viešosios bibliotekos abėcėlinio katalogo charakteristika.....	7
2. Viešosios bibliotekos abėcėlinio katalogo tobulinimo kryptys.....	11
III. SISTEMINIO KATALOGO ANALIZĖ.....	13
1. Viešosios bibliotekos sisteminio katalogo charakteristika.....	13
2. Viešosios bibliotekos sisteminio katalogo tobulinimo kryptys.....	15
IV. ANTRAŠČIŲ IR ABĖCĖLINĖS – DALYKINĖS KARTOTEKOS ANALIZĖ.....	16
1. Viešosios bibliotekos antraščių ir abėcėlinės – dalykinės kartotekos charakteristika.....	16
2. Viešosios bibliotekos antraščių ir abėcėlinės – dalykinės kartotekos tobulinimo kryptys.....	17
V. KITOS KARTOTEKOS – BIBLIOTEKOS INFORMACIJOS PAIEŠKOS SISTEMOS DALIS. ANALIZĖ.....	18
6. VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS KATALOGŲ IR KARTOTEKŲ SISTEMOS REORGANIZAVIMO PROJEKTAS.....	21
1. Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos paieškos sistemos i. vertinimas.....	21
2. Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos paieškos sistemos reorganizavimo projektas.....	22
IŠVADOS.....	24
NAUDOTOS LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	25

IVADAS

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 3 d. nutarimu Nr. 515 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų reformos antrojo etapo – naujų savivaldybių steigimo – programos“ (Valstybės Žinios, 1999, Nr. 40-1268)¹, 2000 m. balandžio mėnesį įkurta Pagėgių savivaldybė, 2000 m. rugpjūčio 10 d. šios savivaldybės Tarybos sprendimu Nr. 62, Šilutės F. Bajoraičio viešosios bibliotekos Pagėgių filialo bazėje įsteigta Pagėgių savivaldybės viešoji biblioteka. Jai priskiriami devyni filialai, patvirtinama bibliotekos struktūra, veiklos nuostatai, etatų ir darbuotojų skaičius. Prasideda įdomus, sunkus, ilgas ir atsakingas bibliotekos formavimo darbas, kuris apima visus bibliotekinės veiklos etapus - nuo patalpų paskirties planavimo, remonto iki fondų ir informacinės paieškos sistemos formavimo. Visa tai bibliotekos istorijoje – staigus lūžis, kurio posūkyje keičiasi skaitymo ir informacijos poreikiai, bibliotekos informacijos ieškos sistema tampa tarsi bejėgė. Kuriantis savivaldos struktūroms ir sparčiai augant čia dirbančių ir gyvenančių žmonių skaičiui, pastebimai kinta bibliotekos lankytojų sudėtis, o kintant informacijos poreikiams, sunku patenkinti specializuotus poreikius turinčių vartotojų, specialistų, besimokančio jaunimo užklausas. Akivaizdu - pasikeitęs bibliotekos statusas įpareigoja teikti vartotojams aukštos kokybės informacijos paslaugas, tačiau dėl daugybės priežasčių greitų permainų šioje srityje pasiekti neįmanoma. Didžioji bibliotekos informacijos paieškos sistemos dalis neatitinka vartotojų poreikių – ji atspindi tik vienos, t.y. centrinės bibliotekos fondus. Vieninga visos bibliotekų struktūros ieškos sistema „turi būti bibliotekos veiklos pagrindas, nuo jos sudėties priklauso paieškos ir informacijos, teikiamos vartotojams, operatyvumas, išsamumas, tikslumas“.²

Vadovaujantis skaitytojų apklausos duomenimis (2005m.)³, net 18 proc. bibliotekoje besilankančių skaitytojų, yra savarankiškai (be bibliotekininko pagalbos) atlikę informacijos paiešką bibliotekos kataloguose ir kartotekose, tačiau iš jų, net 47 proc. nesugebėjo rasti jiems reikalingo dokumento (bibliotekininko pagalba reikiamas dokumentas skaitytojui pateiktas). Darytina išvada, kad bibliotekos informacijos paieškos sistema menkai informatyvi, nors jos struktūra nesudėtinga, tačiau dėl daugelio priežasčių (jas įvardinti turi šis darbas), bibliotekos vartotojui sunku ja naudotis.

---

¹ LR Vyriausybė. 2003m. birželio 17d. Nutarimas Nr. 785, „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų sistemos tobulinimo koncepcijos ir jos įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“ [interaktyvus]. 2003, birželio 17d., Vilnius, [žiūrėta 2006m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=213461

² *Biblioteka: teorijos ir praktikos pradmenys*. Sąs. 1: Bibliotekų fondai ir katalogai. Vilnius, 2003. p.56

³ STANKEVIČIENĖ, Elena. *Skaitytojų užklausų tenkinimo Pagėgių bibliotekoje tyrimas*. Pagėgiai: Pagėgių viešoji biblioteka, 2005m. p. 7

Net 30 proc. apklaustųjų bibliotekoje lankosi rečiau nei norėtų dėl to, kad „biblioteka nepatenkina informacinių poreikių“⁴

Šio darbo tikslai:

1. Ištirti Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos ieškos sistemą (katalogus ir kartotekas), nustatyti šios sistemos formavimo trūkumus ir klaidas, numatyti sistemos tobulinimo kryptis.

2. Vadovaujantis šio darbo išvadamis ir rekomendacijomis, atlikti bibliotekos informacinės ieškos reorganizavimo projektą, pasirengiant formuoti suvestinę Pagėgių viešosios bibliotekos ir filialų informacijos sistemą.

Šio tyrimo apimtis – Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos katalogų ir kartotekų sistema:

Pagrindiniai fondo katalogai:

- Abėcėlinis katalogas
- Sisteminis katalogas

Kartotekos:

- Antraščių kartoteka
- Abėcėlinė-dalykinė kartoteka
- Kraštotyros kartoteka
- Personalijų kartoteka
- Vietovardžių kartoteka
- Citatų ir eilėraščių kartoteka

Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos ieškos sistema tiriama pirmą kartą, tad šis darbas pasitarnaus praktinei bibliotekos veiklai tobulinant katalogų ir kartotekų sistemą. Šiame darbe neanalizuojama Viešosios bibliotekos vaikų skyriaus katalogų ir kartotekos sistema, nesigilinama ir į atskirų bibliotekos padalinių informacijos ieškos sistemos priemones bei jų panaudojimą. Kadangi bibliotekos struktūra yra nedidelė, tad katalogų ir kartotekų sistema – nedidelė, ją patogu tirti mišria tyrimo metodika, šis darbas atliktas naudojant empirinius, teorinius taikomuosius metodus.

---

⁴ STANKEVIČIENĖ, Elena. *Skaitytojų užklausų tenkinimo Pagėgių bibliotekoje tyrimas*. Pagėgiai: Pagėgių viešoji biblioteka, 2005m. p. 11

Viešoji biblioteka aptarnauja visus savivaldybės gyventojus, bet yra daug objektyvių priežasčių, kurios riboja biblioteką teikti vartotojams visavertės informacijos paslaugas - susisiekimas, lėšų stoka, elektroniniai informacijos ištekliai kaime nepasiekiami. Tad tradiciniai informacijos ieškos šaltiniai – katalogai ir kartotekos – dar labai paklausūs, juos būtina tobulinti, lengvinti vartotojui prieigą prie sistemos bibliotekų fondų, pasirengti sukurti efektyvią, šiuolaikišką, vieningą Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos struktūros informacijos ieškos sistemą, numatant netolimą perspektyvą - kompiuterinio bibliotekos katalogo formavimą.

Šis darbas atliktas vadovaujantis dokumentais, reglamentuojančiais šių bibliotekų veiklą, rekomendacijomis ir metodiniais nurodymais, pateiktais įvairių autorių ir teoretikų dokumentuose, periodinių leidinių straipsniais, elektroninių informacijos išteklių bazėmis, internetu.

I. DOKUMENTAI, REGLAMENTUOJANTYS FONDŲ IR KATALOGŲ, KARTOTEKŲ ORGANIZAVIMĄ

Įsteigus Pagėgių savivaldybės viešąją biblioteką su devyniais filialais, visa bibliotekos veikla vykdoma vadovaujantis LR bibliotekų veiklą reglamentuojančiais dokumentais. Vienas svarbiausių dokumentų - bibliotekos steigėjo, Pagėgių savivaldybės Tarybos 2000 m. rugpjūčio 10 d. patvirtinti „Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos veiklos nuostatai“ – Tarybos sprendimu Nr. 62. (Nauja redakcija – 2005 m. rugpjūčio 25d. Tarybos sprendimas Nr. T-622). Šiame dokumente apibrėžta visa bibliotekos veikla, o 3-ame skyriuje „Bibliotekos prieiga“ numatytos šios privalomos bibliotekos funkcijos:

p. 3.1. *Formuoti universalų, vartotojų poreikius atitinkantį bibliotekos sistemos knygu, periodikos, dokumentų fondą, atsižvelgiant į vietos ekonominę situaciją, istorines tradicijas, demografinę būklę, koordinuojant šį darbą su vietos žinybinėmis bibliotekomis.*

p. 3.2. *Komplektuojant spaudinių fondą laikytis kokybės, pilnumo, paklausos principų, neatsižvelgiant į spaudinių autorių ir juose užfiksuotų žinių politinę, ideologinę situaciją. Į atskirą fondą išskirti mainams skirtus spaudinius.*

p. 3.4. *Organizuoti bibliografinį-informacinį ir kraštotyros dokumentų fondus, vykdyti informacijos kaupimo, skleidimo, **paieškų funkcijas** fiziniams ir juridiniams asmenims.*

p. 3.6. *Organizuoti gyventojų informacinį aptarnavimą, sudaryti galimybes vartotojams gauti išsamią informaciją apie LR Seimo ir Vyriausybės priimtus dokumentus, savivaldybės sprendimus, **vykdyti literatūros paieškas, temines užklausas, sistemingai teikti informaciją vartotojų pageidaujama tema.***

p. 3.7. *Dokumentus tvarkyti vadovaujantis bendromis katalogavimo taisyklėmis, sisteminti vadovaujantis Universalios dešimtainės klasifikacijos (UDK) lentelėmis.*⁵

Šis dokumentas tiksliai ir aiškiai nurodo, kad formuojant bibliotekos fondą, būtina kartu kurti ir informacijos ieškos sistemą, kuri leistų kokybiškai aptarnauti regiono gyventojus.

Vadovaujantis šiuo dokumentu, numatomi tikslai:

1. Suformuoti Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos statusą atitinkantį fondą;
2. Suformuoti informacijos paieškos sistemą, t.y. informacinių ir bibliografinių leidinių fondą, katalogų ir kartotekų sistemą.

Siekiant šių tikslų, pirmame bibliotekos veiklos etape vykdomi šie darbai:

- sudaroma darbo grupė;
- analizuojami teisės aktai, dokumentai, reglamentuojantys fondų ir informacijos ieškos sistemos formavimo veiklą.
- parengiami procedūriniai dokumentai ir veiklos planas;
- sutikrinami bibliotekos fondo apskaitos dokumentai;
- tikrinamas Pagėgių bibliotekos fondas;
- nustatomi trūkumai, netikslumai;
- atliekami paruošiamieji darbai katalogų ir kartotekų redagavimui (fondo apskaitos inventoriaus knygos duomenys tikslinami su abėcėlinio katalogo įrašais).

Vykdamas šias užduotis, iškilę nemažai objektyvių trukdžių, kurie neleido greitai pasiekti norimo rezultato – bibliotekoje vyksta remontas, mažai darbuotojų (viešojoje bibliotekoje – 5 etatai), biblioteka aptarnauja skaitytojus vykstant šioms darbams.

Rengiantis redaguoti Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos paieškos sistemos struktūrinius padalinius - katalogus ir kartotekas - bibliotekos vadovai ir darbo grupė vadovaujasi šiais teisės aktais:

LR Bibliotekų Įstatymo pakeitimo Įstatymas. 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2378, Vilnius⁶ kurio 10 str. 2 sk. nurodyta „Savivaldybės viešoji biblioteka kaupia ir saugo savivaldybės poreikius tenkinantį universalų dokumentų fondą, aptarnauja vartotojus, dalyvauja formuojant Lietuvos bibliotekų fondą ir kuriant bibliotekų informacijos sistemą“⁷.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1389 „Dėl spaudinių ir kitų dokumentų privalomųjų egzempliorių siuntimo bibliotekoms tvarkos“ (Žin., 1996. Nr. 115-2679);

Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymais patvirtintais dokumentais:

„Dėl bibliotekos fondo apsaugos nuostatų patvirtinimo“ ;

⁵ *Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos veiklos nuostatai.* Pagėgių savivaldybės Tarybos sprendimas Nr. T-622, 2005-08-25, p.2

⁶ *Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymo pakeitimo Įstatymas*//Tarp knygų. 2004, nr 9, p.1

⁷ Ten pat, p. 3

„Dėl Lietuvos bibliotekų fondo bendrųjų nuostatų patvirtinimo“;

„Dėl Atsarginio fondo nuostatų patvirtinimo“;

„Dėl Mainų fondo nuostatų patvirtinimo“;

„Dėl Depozitinio fondo nuostatų patvirtinimo“;

*"Dėl bendrosios bibliotekos apskaitos knygos ir bibliotekos dienoraščio formų patvirtinimo“.*⁸

Kadangi bibliotekos kolektyvas patirties šiame darbe turėjo nedaug, teko studijuoti profesinę literatūrą, vadovautis Lietuvos bibliotekininkystės mokslo teoretikų ir praktikų publikacijomis, patarimais, Klaipėdos, Šilutės, Tauragės savivaldybių viešųjų bibliotekų darbuotojų draugiška pagalba.

Tikraisiais darbo vadovais tapo Lietuvos Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos bibliotekininkystės centro parengtos metodikos rekomendacijos seminarams „Šiandien aktualu“, šios bibliotekos Katalogavimo centro parengta *Dalykinimo metodika*, G. Ivaškevičienės, V. Rimšos, G. Tamošiūnaitės, A. Valaitytės ir kt. mokslo darbai ir publikacijos, žurnalas „Tarp knygų“, standartai katalogavimo, klasifikavimo, dalykinimo klausimais.

II. ABĖCĖLINIO KATALOGO ANALIZĖ

Bibliotekų kompiuterizacija ir elektroniniai informacijos šaltiniai dar neprieinami visoms Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos sistemos bibliotekoms, tad tradicinis abėcėlinis katalogas informacijos paieškos sistemoje užima svarbią vietą. Biblioteka į Lietuvos integralią bibliotekų informacijos sistemą (LIBIS) įsijungė 2004m., kompiuterinio katalogo dar nėra, tik Viešojoje bibliotekoje naudojamos vos keliomis prenumeruojamomis duomenų bazėmis, internetu. Nors viešoji biblioteka aptarnauja visus savivaldybės gyventojus, bet yra daug objektyvių priežasčių, kurios riboja biblioteką teikti informacijos paslaugas (pvz.: susisiekimas, lėšų stoka). Tradiciniai informacijos ieškos šaltiniai –katalogai ir kartotekos - paklausūs, juos būtina tobulinti, lengvinti vartotojui prieigą prie sistemos bibliotekų fondų ir, be abejo, pasirengti pereiti prie kompiuterinio katalogo formavimo.

1. Viešosios bibliotekos abėcėlinio katalogo charakteristika

1. 1. Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos abėcėlinio katalogo sudarymo istorija

---

⁸*Teisės aktai.* Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka [žiūrėta 2006 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lnb.lt/lnb/selectPage.do;jsessionid>

Šiandien sunku nustatyti, kada pradėtas formuoti bibliotekos abėcėlinis katalogas. Biblioteka įsteigta 1937m. (tai pirmoji valstybinė viešoji biblioteka Klaipėdos krašte⁹), tačiau amžiaus vingiuose ne vieną kartą buvo uždaryta, vėl atkurta, fondai ir katalogai keliavo iš vienos vietos į kitą¹⁰, tad oficialių duomenų apie bibliotekos katalogų organizavimą nepavyko rasti. Bibliotekos istorijoje¹¹ teigiama, kad po karo Pagėgių biblioteka pradėjo veikti 1946 metais, tad abėcėliniame kataloge atrasta viena kita kataloginė kortelė leidžia teigti, kad po antrojo pasaulinio karo pradėjusios veikti Pagėgių bibliotekos darbuotojai (neprofesionalūs bibliotekininkai) mėgino aprašyti bibliotekos leidinius ir formuoti pirmąjį bibliotekos katalogą. Tekstinių ataskaitų biblioteka neišsaugojo, statistinėse – duomenų apie katalogų ir kartotekų sistemą nėra. Vienintelis šaltinis, kuriuo vadovaujantis galima atsekti tuometinės informacijos paieškos sistemos formavimą – vis ta pati bibliotekos istorija. 1954 m. bibliotekoje pradėjusi dirbti pirmoji profesionali bibliotekininkė I. Zaleskytė (baigė Vilniaus bibliotekinį technikumą), savo prisiminimuose rašo: „Biblioteka daug dirba su skaitytojais, knygų fondu ir katalogais“¹². Apie kokius bibliotekos katalogus kalbama – neaišku. Tačiau net po 14 metų pertraukos, 1968-aisiais bibliotekos istorijoje įrašyta: „Sutvarkytas bibliografinis – informacinis aparatas. Atredaguoti sisteminis ir abėcėlinis katalogai, užvesta kartoteka „Grožiniai kūriniai spaudoje“. Vaikų skyriuje paruoštas sisteminis katalogėlis 5-8 klasių mokiniams. Teminis katalogėlis 3-4 klasių mokiniams.“¹³. Teigtina, kad bibliotekoje buvo pagrindiniai katalogai – abėcėlinis ir sisteminis, manytina, kad jie buvo nuolat (gal ir ne sistemingai) redaguojami. Vėlesniuose darbuotojų prisiminimuose (nuo 1970m.) randame teiginių, kad „visas bibliotekos darbas dirbamas vadovaujantis bibliotekos bibliografinio – informacinio aparato pagalba“¹⁴.

Vadovaujantis bibliotekos fondo inventorine knyga, pirmieji įrašai joje padaryti apie 1949-1950m. Fondo inventorinė Kn. Nr. 2 rodo pirmąjį tikslų datos įrašą: 1950.XII.29., inventorinis Nr.-4845. Darytina išvada, kad apie 1950-uosius metus visas fondas (apie 5 tūkst. knygų), nedarant jokių kitų įrašų tikslinančių duomenų (įrašo datos, visuminės apskaitos knygos įrašo Nr.), įtrauktas į fondo inventoriaus knygą. 1954m. bibliotekos istorijoje jau kalbama apie bibliotekos katalogus, tad galima teigti, kad Pagėgių miesto bibliotekos katalogų ir kartotekų sistema pradėta formuoti apie 1950-1954 metus.

Kadangi tuo metu knygų fondas nedidelis, o bibliotekoje dirba 3 darbuotojai, bibliotekos katalogus ir kartotekas tvarkingai formavo ir redagavo profesionali bibliotekininkė, tačiau katalogų ir kartotekų sistema Pagėgių bibliotekoje formuojama sistemingai tik nuo 1977m., kai centralizavus

⁹ KAUNAS, Domas. *Mažosios Lietuvos bibliotekos*. Vilnius, 1987. p.134

¹⁰ Ten pat, p. 137

¹¹ ŠVEIKAUSKIENĖ, Genovaitė. *Pagėgių miesto bibliotekos metraštis*. Pagėgiai: Pagėgių m. biblioteka, 1979

¹² Ten pat, p. 7

¹³ Ten pat, p. 28

¹⁴ ŠVEIKAUSKIENĖ, Genovaitė. *Pagėgių miesto bibliotekos metraštis*. Pagėgiai: Pagėgių m. biblioteka, 1979, p.85

Šilutės rajono bibliotekas į vieną sistemą, Pagėgių biblioteka tampa Šilutės rajoninės (centrinės) bibliotekos filialu. Spausdintos kataloginės kortelės naujoms knygoms, straipsnių, recenzijų kortelės leido informacijos sistemą formuoti tvarkingai, sistemingai. Tačiau kiekvienas bibliotekos veiklos baras, reikalauja bibliotekos darbuotojo pasiaukojimo, kruopštumo ir atsakingumo. 2001-aisiais metais, patikrinus bibliotekos fondus (apie 22 tūkst. vnt.), tikslinant abėcėlinio katalogo kortelių įrašus apie fonde esančius dokumentus su tikrinimo talonais, konstatuota didžiulio neatsakingumo faktų: katalogas nebuvo redaguojamas, naujų knygų kortelės įvedamos, tačiau nurašytų – neišimamos, tas pats leidinys nurašytas kelis kartų (iš fondo inventorinės knygos taip pat neišbraukiama), nurašymo aktai rašomi netvarkingai, neįskaitomai it t.t. Nuo to sutriko bibliografinis – informacinis bibliotekos lankytojų aptarnavimas (katalogas rodo, kad leidinys turi būti bibliotekoje, faktiškai – jis seniai nurašytas), smuko bibliotekos įvaizdis („ko paklausi – to negausi“). Naujai įsteigtos bibliotekos darbuotojai keletą metų priversti atlikti darbą, kuris buvo dirbamas atmetinai dvi dešimtis metų.

1. 2. Abėcėlinio katalogo charakteristika tyrimo metu

Pagėgių bibliotekos katalogų sudarymo dokumento – paso nėra. Šiandieną centrinės bibliotekos abėcėlinis katalogas apima apie 19 tūkst. knygų, brošiūrų, CD – ROM ir kt. laikmenų fondą ir atlieka vieningo - tarnybinio ir skaitytojams skirto - katalogo funkciją.

Išorinis abėcėlinio katalogo apipavidalinimas:

- abėcėlinis katalogas apima 9 katalogo dėžutes lietuvių kalba ir 2 užsienio kalbomis;
- etiketės ant dėžučių nepakankamai informatyvios, nes rodo tik pagrindinius (pirmuosius) įrašo pradmens raidinius simbolius, pvz.: A-B, C- D, E-G ir t.t. Nėra skiemeninių įrašo pradmens nuorodų;
- vidinėje katalogo struktūroje matyti, kad kortelės iš vienos dėžutės perkeltos į kitą nesilaikant išorinių nuorodų, t.y. dalis vienos raidės kortelių perkelta į kitą dėžutę, tačiau informacijos apie tai dėžutės etiketėje nėra;
- abėcėlinio katalogo dėžutės nenumeruotos.

Vidinis abėcėlinio katalogo apipavidalinimas:

- visą abėcėlinio katalogo struktūrą atspindi tik raidiniai skirtukai, viduriniai, pagal savo formą;
- užrašai ant skirtukų rašyti ranka, neišvaizdūs;
- nėra skiemeninių skirtukų;
- nėra skirtukų, kurie papildomai informuotų apie asmenį, kolektyvą; nėra jokių, trumpų bibliografinių žinių pateikiančių, skirtukų;

- bibliografiniai įrašai kataloge sudėti abėcėlės seka pagal individualius ir kolektyvinius autorius, dokumentų antraštes;
- nuo 2000m. naujo dokumento apraše žymima jo buvimo vieta, t.y. šifras, kuriame bibliotekos skyriuje (skaitykla, bibliografinis-informacinis fondas, saugykla) saugomas leidinys;
- bibliografiniai dokumento aprašai atspindi pakartotinius dokumentų leidimus;
- peržiūrėjus abėcėlinio katalogo pirmąją dėžutę, kuri apima A ir B raidinius aprašus, nustatyta, kad abėcėliniame kataloge nėra bendraautorius, sudarytojus, redaktorius, vertėjus, dailininkus ir kt. nurodančių aprašų;
- abėcėliniame kataloge papildomų nuorodų, įrašų ar aiškinamųjų kortelių nėra;
- sutampančių pirmųjų žodžių kortelės dedamos be jokios tvarkos ar sistemos – norint atrasti reikiamo dokumento aprašą, vartotojas priverstas perversti kelias dešimtis kortelių.
- peržiūrėjus visą abėcėlinį katalogą nerasta papildomų dokumentų aprašų bei skirtukų, skirtų žymiems asmenims, literatūros klasikams, kolektyvams.
- užsienio kalba abėcėlinis katalogas suskirstytas kalbiniu pagrindu. Pagrindinę struktūros dalį sudaro dokumentų aprašai rusų kalba.
- Peržiūrėjus vieną katalogo dėžutę, nustatyta, kad aprašai sudėti netiksliai, nesilaikant abėcėlės, taip pat sutampančių pirmųjų žodžių kortelės dedamos be jokios tvarkos ar sistemos.

Išorinis ir vidinis katalogo apipavidalinimas neinformatyvus, neatitinka vidinės struktūros. Katalogo redagavimas apsiriboja naujų dokumentų aprašų įvedimu ir nurašytų dokumentų aprašų išėmimu iš katalogų, klaidos užrašuose ant etikečių ir skirtukų netaisomos.

1. 3. Statistika

Statistiniai duomenys, atspindintys abėcėlinio katalogo redagavimą 2001 – 2005m laikotarpiu:

Įvesta į abėcėlinį katalogą naujai gautų dokumentų aprašų:

2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.
350	614	610	586	523

\

Išimta iš abėcėlinio katalogo nurašytų dokumentų aprašų:

2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.
-	1458	492	530	282

Iš viso 2001-2005m. į abėcėlinį katalogą įvesti 2683 dokumentų aprašai, o išimti – 2762 aprašai. Gauta ir išimta aprašų apytikriai vienodas skaičius, tai reglamentuoja ir fondų apsaugos dokumentai: Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymas "Dėl bibliotekos fondo apsaugos nuostatų patvirtinimo", sk. 21., kuriame sakoma: „ Bibliotekos fondo nurašymas neturi viršyti metinio fondo gavimo. Didesnis nurašymas galimas tik leidus bibliotekos steigėjui.“¹⁵

Tiriamuoju metu Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos abėcėlinis katalogas atspindi tik centrinės bibliotekos dokumentų fondą, tai tarnybinis ir skaitytojams skirtas katalogas. Tyrimu metu nustatyta daug katalogo formavimo (sandaros ir turinio), redagavimo, bendros informatyviosios būklės trūkumų, kas įpareigoja kuo skubiau imtis abėcėlinio katalogo planinio - ištisinio redagavimo (apimant visą abėcėlinį katalogą).

2. Viešosios bibliotekos abėcėlinio katalogo tobulinimo kryptys

Atlikus Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos abėcėlinio katalogo analizę, nustčius jo nepatenkinamą būklę, galima numatyti jo tobulinimo kryptis.

Pirmiausia reikia numatyti planinio – ištisinio katalogo redagavimo datą (laikotarpį), sudaryti darbo grupę (bibliotekos vadovo įsakymu), susipažinti su šį darbą reglamentuojančiais dokumentais ir jais vadovautis. Pagėgių (centrinės) bibliotekos fondas savo apimtimi yra didžiausias Viešosios bibliotekos sistemoje, tad ir abėcėlinis katalogas apima daugiausia dokumentų aprašų, tad tikslinga numatyti, kad šis katalogas taptų *pagrindu* formuojant suvestinį Viešosios bibliotekos sistemos abėcėlinį katalogą. Tad svarbiausias prioritetas katalogo tobulinimo darbe – *suvestinio katalogo formavimas*, kuris atspindėtų ir filialų dokumentų fondus.

Atsižvelgiant į atliktų tyrimų išvadas, įvardijus šio darbo baro trūkumų priežastis (apie jas šiame darbe nekalbama), svarbiu laikytinas – *bibliotekos darbuotojų mokymas* katalogų ir kartotekų formavimo, redagavimo klausimais. Tai dvi svarbiausios, su abėcėliniu fondu susijusios problemos, kurias būtina kuo skubiau spręsti.

Kadangi bibliotekos katalogai, kaip informacijos paieškos sistema atlieka informacijos ieškos funkcijas atsakant į vartotojų užklausas, tobulinant skaitytojų bibliografinius-informacinius gebėjimus, ugdo ir orientuoja vartotoją dideliuose informacijos kloduose, numatomos šios abėcėlinio katalogo tobulinimo kryptys:

1. Vidinė abėcėlinio katalogo struktūra ir apipavidalinimas

---

¹⁵ Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymas „Dėl bibliotekos fondo apsaugos nuostatų patvirtinimo“. Teisės aktai. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka [žiūrėta 2006 m. rugpjūčio 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lnb.lt/lnb/selectPage.do;jsessionid>

- abėcėlinio katalogo struktūrą privalo atspindėti raidiniai, skiemeniniai ir kt. svarbią informaciją pateikiantys katalogo skirtukai, pagal savo formą, atitinkantys reikalavimus.
- ranka rašytus skirtukus pakeisti kompiuteriu atliktais užrašais.
- įvesti į katalogą skirtukus, kurie papildomai informuotų apie asmenį, kolektyvą, trumpos bibliografinės žinias ir kt.
- į abėcėlinį katalogą įvesti papildomus bendraautorius, sudarytojus, redaktorius, vertėjus, dailininkus ir kt. asmenis nurodančius dokumentų aprašus;
- įvesti papildomas nuorodas, įrašus ir aiškinamąsias katalogines korteles;
- pagal reikalavimus redaguoti sutampančių pirmųjų žodžių korteles;
- nuolat redaguojant katalogą, įvesti papildomų dokumentų aprašus bei skirtukus, skirtus žymiesiems asmenims, literatūros klasikams, kolektyvams;
- redaguojant abėcėlinį katalogą užsienio kalbomis laikytis rekomendacijų ir reikalavimų šio katalogo sudarymo procesams atlikti.

2. Atlikus vidinius katalogo redagavimo darbus, svarbu atlikti išorinį abėcėlinio katalogo apipavidalinimą:

- etiketes ant katalogo dėžučių numeruoti, pirmosios ir paskutiniosios kortelės dėžutėje aprašas privalo atspindėti etiketėje raidiniais, skiemeniniais, kitais svarbiais įrašais. Jie privalo būti maksimaliai informatyvūs;
- Katalogų ir kartotekų sistemoje aiškiai informuojančiais užrašais ant katalogų dėžių privalu atskirti abėcėlinį katalogą nuo sisteminio katalogo, kartotekų.
- abėcėlinio katalogo reklamai, juo naudojimosi taisyklėms, kitai informacijai apie šį katalogą privalu parengti užrašus, bukletus, nuorodas.
- perrašyti susidėvėjusias, neišvaizdžias korteles ir skirtukus.

Atlikus visus abėcėlinio katalogo formavimo ir redagavimo darbus būtina sudaryti abėcėlinio katalogo pasą, kuriame svarbi informacija: sudarymo data, paskirtis, fondų apimtis, dokumentų aprašymo metodika ir kt.¹⁶

Einamojo redagavimu metu nuolat sekti ar abėcėlinio katalogo struktūra atitinka reikalavimus, keliamus bibliotekos informacijos ieškos sistemai.

---

¹⁶ *Biblioteka: teorijos ir praktikos pradmenys. Šąs. 1: Bibliotekų fondai ir katalogai. Vilnius, 2003. p.59*

III. SISTEMINIO KATALOGO ANALIZĖ

1. Viešosios bibliotekos sisteminio katalogo charakteristika

Bibliotekos sisteminis katalogas atspindi tik Pagėgių bibliotekos dokumentų fondo turinį ir naudojamas teminių užklausų paieškai, paieška galima pagal visas mokslo šakas. Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos sisteminis katalogas formuojamas kartu su abėcėliniu, tad ir jo charakteristika bei formavimo, redagavimo problematika panaši. Atliktas abėcėlinio katalogo būklės tyrimas atspindi ir sisteminio katalogo formavimo spragas bei netikslumus, galima išvelgti įvairių laikotarpių (nuo „brandaus socializmo“ iki Atgimimo laikų) keliamų reikalavimų bibliotekos fondų formavimui, katalogų ir kartotekų sistemos sudarymui, informacijos ieškos procesų tobulinimui ir raidai.

Sisteminio katalogo sudarymo dokumentų, kaip ir abėcėlinio katalogo, nėra, tad nustatyti kada sisteminis katalogas sudarytas – nelengva, darytina prielaida (vadovaujantis fondo inventoriaus knyga ir rasta kataloge seniausiais dokumentų aprašais) – apie 1950 metus.

Sisteminis katalogas privalo atspindėti bibliotekos dokumentų fondų turinį ir formuojamas pagal Universalią dešimtainę klasifikaciją. Jo paskirtis – padėti bibliotekininkui ir vartotojui orientuotis bibliotekos fonduose, atsakant į skaitytojų temines užklausas, dokumentų paieškai sudarant teminius sąrašus, rengiant įvairius renginius. Tačiau šiame kataloge pasigendama skyrių, kurie išsamiau atspindėtų šiuolaikines mokslo, kultūros meno vystymosi tendencijas, jame nėra „gyvybės“, tai sustabarėjusi, dar prieš Nepriklausomybės laikus menanti sistema.

Pagėgių bibliotekos sisteminio katalogo išorinis apipavidalinimas:

- katalogą sudaro vienuolika katalogo dėžučių: 6 – dokumentai mokslo šakomis, lietuvių literatūra – 2, užsienio literatūra – 2, ir 1 dėžutė grožinė literatūra kitomis kalbomis.
- Dėžučių etiketėse nurodomi tik pagrindiniai indeksai, ne visada tiksliai nurodantys dėžutės turinį;
- Dėžutės nenumeruotos;
- Kataloginiai skirtukai su skyrių indeksais bei pavadinimais sugrupuoti nesilaikant rekomendacijų bei reikalavimų: skyrių, poskyrių, skirsnių skirtukai – visi pagrindiniai;

Vidinis apipavidalinimas:

- Pagrindiniai dokumentų fondo įrašai sugrupuoti laikantis Universalios dešimtainės klasifikacijos lentelėse nurodytais indeksais;
- Įrašai skyrių viduje dėstomi abėcėlės seka;
- Sisteminiame kataloge rasti tik knygų fondo dokumentų aprašai, jame neaptikta periodinių leidinių, kitų rūšių dokumentų bibliografinių įrašų.

- Mokslo populiarinimo dokumentų kitomis kalbomis labai mažai (pagal fondo apskaitos knygą), tad sisteminiame kataloge bibliografinių įrašų nerasta.
- Šiame kataloge nepavyko rasti nuorodinių skirtukų, kurie padeda atskleisti skyriaus tematiką, turinį, poskyrius ir t.t.
- Katalogo skirtukų užrašai rašyti ranka, neišvaizdūs, susidėvėję;
- Iš peržiūrėtų eilės tvarka 200 dokumentų aprašų, nustatytas įdomus ir keistas faktas: Pvz.: rastas *ranka padarytas* bibliografinis aprašas (aprašas pateikiamas netaisytas):

002 Lietuvos TSR spaudos statistika / LTSR Valst. 1 –klų, poligrafijos ir knygų
Li 365 prekybos reikalų k-tas. LTSR knygų rūmai.-V.: Mintis, 1987, 91 p
002

Tačiau šios kortelės kitoje pusėje *spausdintas* bibliografinis kito dokumento aprašas:

9 (P) Kyčanovas, Jevgenijus
Ki-19 Sniego šalies žmonės ir dievai: Tibeto istorijos ir kultūros apybraiža / Iš rusų
k. vertė V. Kauneckas.- V.: Vaga, 1979.-276 p.

9(P)

Šį dokumentą randame fondo inventorinėje knygoje, abėcėliniame kataloge, tačiau sisteminiame kataloge jo – nėra. Nesuprantama, kodėl naujesnis dokumentas aprašytas ant senesniojo, tačiau dar nenurašyto ir iš katalogo neišimto dokumento kortelės. Tokių „aprašų“ iš 200 iš eilės tyrimui paimtų kortelių rasta – 47. Darytina išvada, kad redaguojant sisteminių katalogą, vadovautasi nurodymais vartotojui pateikti tik naujausią dokumentą, tačiau, peržiūrėjus šias 47 korteles, galima konstatuoti, kad šis nurodymas darbuotojų suvoktas nekorektiškai ir tiesmukai – neatsižvelgus į dokumento turinį, o vadovaujantis tik leidimo metais, sunaikinta daug svarbių, šios bibliotekos dokumentų fondą atspindinčių, bibliografinių aprašų.

Bibliotekos sisteminis katalogas neturi jokių pagalbinių priemonių – nei abėcėlinės dalykų rodyklės, kuri galėtų atskleisti katalogo turinį ir padėtų rasti atitinkamos temos dokumentą, taip pat nėra ir suvestinių kortelių, atspindinčių katalogo dalykų ir sąvokų spektrą bei detalumą.

Grožinės literatūros sisteminis katalogas taip pat menkai informatyvus – tik pagrindiniai raidiniai skirtukai, dėžutės etiketėje pasitaiko klaidinančios informacijos. Šio katalogo dokumentų aprašai atitinka fondą, t.y. net 1954m. išleistų ir dar bibliotekoje tebeesančių leidinių bibliografiniai aprašai atsispindi kataloge, jie išdėstyti abėcėlės seka.

Grožinė literatūra užsienio kalbomis - apima tik vieną katalogo dėžutę, kurios pagrindą sudaro bibliografiniai dokumentų aprašai rusų kalba. Čia didžiausias trūkumas – abėcėlės nepaisymas. Reikalingų dokumentų aprašus sunku aptikti, pvz. aprašas, kurio pradmuo prasideda Я raide aptinkamas E raidės skyrelyje. Darytina išvada, kad dokumentų aprašai į katalogą įvedami klausantis žodžio ar sąvokos tarties, t.y. vadovaujantis garsine išraiška.

Nustačius pagrindines sisteminio katalogo formavimo, redagavimo klaidas, darytina išvada, kad sisteminis bibliotekos katalogas, kaip ir abėcėlinis, neinformatyvus, tad būtina jį planingai redaguoti ir tobulinti.

2. Viešosios bibliotekos sisteminio katalogo tobulinimo kryptys

Vadovaujantis Universalia dešimtaine klasifikacija, sisteminis katalogas formuojamas pagal klasifikacinius indeksus, jo vidinė struktūra turi atskleisti bibliotekos dokumentų fondo turinį. Tad, paisant rekomendacijų, vidinis sisteminio katalogo apipavidalinimas privalo apimti šiuos procesus: katalogo skyrių sudarymą ir jų išdėstymą, įrašų grupavimą skyrių viduje, skirtukų parengimą ir naudojimą.¹⁷ Kaip ir abėcėlinio katalogo tobulinimo procesui sudaryta darbo grupė, taip ir sisteminio katalogo tobulinimui privalu planingai numatyti neatidėliotinus darbus. Vadovaujantis šiomis nuorodomis, būtinas Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos sisteminio katalogo vidinio apipavidalinimo ir jo struktūros tobulinimo procesas:

- sisteminio katalogo struktūra privalo atspindėti bibliotekos dokumentų fondą, atskleidžiant naujausias mokslo, kultūros, visuomeninio gyvenimo raidos tendencijas;
- bibliografiniai aprašai kataloge dedami skyriais, poskyriais, skirsniais (vadovaujantis Universalios dešimtainės klasifikacijos lentelėmis);
- skyriaus viduje aprašai dėstomi abėcėlės seka;
- skyriaus ar poskyrio pradžioje dedami knygų aprašai, po jų kitų dokumentų bibliografiniai aprašai;
- kalbiniu aspektu katalogas formuojamas: pradžioje – lietuvių kalba, po to – užsienio kalbomis.
- skirtukai privalo atskleisti katalogo turinį (tuo pačiu bibliotekos dokumentų fondą), vadovaujantis loginiu skyrių bei poskyrių ryšiu.
- tolimesnėms skyrių pakopoms būtina naudoti šoninius skirtukus;
- pagrindiniame skirtuke būtina pateikti vartotojui skyriaus poskyrių tematiką, jų seką kataloge;
- būtina sisteminio katalogo struktūros dalis – nuorodų (bendrųjų ir dalinių) kortelės;

Išorinis apipavidalinimas atliekamas laikantis rekomendacijų:

---

¹⁷ *Biblioteka: teorijos ir praktikos pradmenys. Šąs. 1: Bibliotekų fondai ir katalogai. Vilnius, 2003. p.62*

- parengiamos sisteminiu katalogu naudojimosi taisyklės;
- numeruojamos katalogo dėžutės;
- dėžutės etiketėse nurodomi pagrindinių skyrių indeksai, pavadinimai;
- sudaromas katalogo pasas, kuriame atsispindi pagrindiniai sisteminio katalogo duomenys – sudarymo data, apimtis, struktūra ir kt.

Atlikus šiuos darbus, pasirengta ištisiniam sisteminio katalogo reorganizavimui.

IV. ANTRAŠČIŲ IR ABĖCĖLINĖS – DALYKINĖS KARTOTEKOS ANALIZĖ

4. 1. Viešosios bibliotekos antraščių ir abėcėlinės – dalykinės kartotekos charakteristika

Bibliotekos antraščių kartoteka – svarbi grandis visoje Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos paieškos sistemoje. Ir labai patyrusiam, gerai žinančiam bibliotekos informacinius išteklius bibliotekininkui, ir jaunam darbuotojui dažnai tenka naudotis šia kartoteka tikslinant skaitytojų užklausą ar atliekant reikalingo dokumento paiešką.

Antraščių kartoteka – šešios katalogo dėžutės, kuriose dokumentų aprašai lietuvių kalba ir dvi – kitomis kalbomis. Tai viena tvarkingiausių ir išsamiausiai atspindinti bibliotekos fondą informacijos ieškos sistemos dalis. Nors vidinis kartotekos apipavidalinimas neestetiškas – ranka rašyti skirtukų įrašai nevienodu šriftu menkina kartotekos „veidą“, - tačiau čia jau yra skiemeninių skirtukų, kas lemia kartotekos informatyvumą ir greitą dokumento paiešką. Iš susidėvėjusių kartotekos dokumentų aprašų kortelių galima daryti išvadą, kad šia kartoteka naudojama labai dažnai.

Antraščių kartoteka organizuota tuo pat metu, kaip ir kiti bibliotekos katalogai, nes randama duomenų apie seniai aprašytus bibliotekos dokumentus: grožinių kūrinių – O. Balzako, T. Dreizerio., F. Dostojevskio, I. Turgenevo, T. Tilvyčio., V. Mykolaičio – Putino kūrinių antraščių aprašai apima 1958 - 1965 metus.

Kartoteka atspindi grožinį ir mokslo populiarinimo, bibliografinį - informacinį bibliotekos fondą, tačiau peržiūrėjus 200 aprašų, juos sutikrinus su abėcėliniu katalogu nustatyta, kad 21 aprašas iš kartotekos neišimtas, nors dokumentas jau nurašytas. Tai dar kartą patvirtina faktą (nustatytą tiriant abėcėlinio ir sisteminio katalogų raidą ir struktūrą), kad bibliotekos istorijoje būta laikotarpio, kai bibliotekos katalogai ir kartotekos nebuvo redaguojami. Neišimti iš katalogų ir iš antraščių kartotekos dokumentų (kurių jau nebėra fonduose) aprašai, kaip: M. Gorkio „Vladimiras Leninas“ (1978m.), „Motina“ (1959m.), B. Polevojaus „Apysaka apie tikrąjį žmogų“ (1962m.) ir kt.

Išorinis antraščių kartotekos apipavidalinimas taip pat reikalingas pertvarkos – dėžutės nenumeruotos, etiketė menkai informatyvi, neatskleidžianti kartotekos turinio, rašomi tik raidiniai indeksai, nors, kaip minėta, kartotekoje yra ir skiemeninių skirtukų.

Aprašai kitomis kalbomis sudėti abėcėlės seka. Anglų, vokiečių, rusų kalbomis aprašytų dokumentų antraščių kartoteka atspindi nedidelį bibliotekos dokumentų fondą. Čia taip pat nustatytas faktas, kad ši kartoteka redaguota netolygiai – iš pasirinktų iš eilės 100 kortelių – 8 kortelės tebėra kartotekoje, kai dokumentas jau išimtas iš fondo. Tai tarybinio laikotarpio (1980-1985m.) dokumentai.

Nepaisant šios kartotekos trūkumų, ši informacinės ieškos sistemos dalis – antraščių kartoteka – populiari ir dažnai naudojama dokumentų paieškai atlikti, patraukli nesudėtinga, paprasta paieškos struktūra – abėcėlę moka visi.

Bibliotekos abėcėlinė-dalykinė kartoteka. Tai abėcėlinė-dalykinė kartoteka, atspindinti fondą tik lietuvių kalba, ji yra bibliotekos informacijos ieškos sistemos dalis, tarnaujanti ir bibliotekininkui ir skaitytojui. Kadangi ji yra pagalbinė sisteminio katalogo priemonė, ji atskleidžia sisteminio katalogo turinį, nurodo dokumento aprašo vietą sisteminiam kataloge bei padeda surasti jame reikalingos tematikos dokumentus.

Peržiūrėjus 200 bibliografinių įrašų, nustatyta, kad ši bibliotekos informacijos ieškos sistemos dalis – abėcėlinė-dalykinė kartoteka – organizuota apie 1990 metus, nes, sutikrinus įrašus su abėcėliniu katalogu, ankstesnių metų dokumentų aprašų neaptikta. Ši kartoteka atspindi Pagėgių viešosios bibliotekos fondą tik iš dalies, nes kaip minėta, pradėta formuoti neseniai.

Išorinis kartotekos apipavidalinimas atspindi kartotekos vidinę struktūrą – dėžutės etiketėje atsispindi pirmoji ir paskutinioji dalykinė rubrika. Kadangi bibliotekos fondas nedidelis, tai visa kartoteka telpa į dvi dėžutes. Tai paprastai ir aiškiai sudarytos pagrindinės dalykinės rubrikos. Nuorodos kortelėse pateikiamos tik viduriniajame (pagrindiniame) skirtuke, čia nėra kitokių skirtukų, nepavyko aptikti ir sudėtinių dalykinių rubrikų bei rubrikėlių. Kartotekoje skirtukai su rubrikos pradmeniu sudėstyti tvarkingai, abėcėlės tvarka, skyrelio viduje rubrikos taip pat sudėstytos abėcėlės tvarka.

2. Viešosios bibliotekos antraščių ir abėcėlinės – dalykinės kartotekos tobulinimo kryptys

Siekiant tobulinti bibliotekos informacinės ieškos sistemą, reorganizuoti katalogų ir kartotekų struktūrą, būtina tobulinti ir antraščių bei abėcėlinę-dalykinę kartotekas.

Vadovaujantis rekomendacijomis ir katalogų ir kartotekų organizavimą reglamentuojančiais dokumentais būtina:

- neatidėliojant redaguoti antraščių kartoteką, išimant iš jos nurašytų dokumentų aprašus;
- suderinti vidinės antraščių kartotekos struktūros skirtukų įrašus su dėžučių etikečių duomenimis, kad šie atitiktų vieni kitus, pakeisti visus susidėvėjusius, neestetiskus skirtukus.
- redaguojant abėcėlinę-dalykinę kartoteką vadovautis Lietuvos Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos katalogavimo centro parengta *Dalykinimo metodika* (Vilnius, 2001);
- sparčiai augant viešosios bibliotekos fondui, abėcėlinės-dalykinės kartotekos redagavimui būtina naudoti visų rubrikų – paprastųjų, sudėtinių, pirmųjų ir antrųjų rubrikėlių – skirtukus, laikantis visų dalykinimo normų bei reikalavimų.
- Abėcėlinės-dalykinės kartotekos struktūra privalo atitikti paskirtį atsižvelgiant į skaitytojų sudėtį, rubrikėlių formuluotės ir nuorodos privalo būti suprantamos ir aiškios.
- Dalykinimo darbus privalo atlikti profesionalus bibliotekininkas, turintis patyrimo ir gebantis naudotis metodinėmis priemonėmis, rodyklėmis, instrukcijomis.

V. KITOS KARTOTEKOS – BIBLIOTEKOS INFORMACINĖS PAIEŠKOS SISTEMOS DALIS. ANALIZĖ

Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos kraštotyros kartoteka. Kraštotyros informacijos paieška ir kaupimas, jos sklaida buvo aktualus visais valstybės raidos laikotarpiais, kraštotyros dokumentų kaupimas viešojoje bibliotekoje, šios informacijos sklaida užtikrina galimybę išsaugoti vietos dvasinės ir materialinės kultūros bruožus, istorinę atmintį ir tautinį tapatumą¹⁸

Ši kartoteka – atspindi Pagėgių krašto istoriją, regiono kraštotyros dokumentus, joje sukaupta informacija apie Pagėgius ir visą savivaldybę. Tai svarbi ir itin įdomi bibliotekos informacijos paieškos sistemos dalis, kurią tirti, ja naudotis ir ją redaguoti – labai atsakingas ir sudėtingas darbas.

Kraštotyros kartotekoje – aptinkama labai senų dokumentų aprašų, ir, tenka apgailestauti, kad juose fiksuota labai lakoniška informacija, išsamesni aprašai šiandien turėtų neįkainojamą vertę.

Kraštotyros kartoteka naudojama labai dažnai, ji reikalinga tenkinant bibliotekos vartotojų užklausas, informuojant krašto svečius ir turistus, tyrinėjant Pagėgių kraštą, jo istoriją, kultūrą įvairiais aspektais, tai aktualu besimokančiam jaunimui, studentijai. Kraštotyros kartoteka - Pagėgių bibliotekos (kokiai struktūrai ji bepriklaušė) ilgamečio darbo šioje srityje vaisius. Nors tikslių duomenų apie jos sudarymo pradžią nėra, tačiau jos apimtis, struktūra leidžia teigti, kad tai – didžiausia katalogų ir kartotekų sistemos dalis bibliotekoje. Ji apima 16 katalogo dėžučių su didžiule pažintinės, informacinės vertės medžiaga, Joje sukaupta daugybė kraštui svarbios, unikalios dokumentinės medžiagos, kurią galima rasti tik šioje bibliotekoje. Čia sukaupta įvairių dokumentų,

¹⁸ VALAITYTĖ, Asta. Kraštotyros dokumentai bibliotekoje: garso ir vaizdo įrašai. *Šiandien aktualu*, 2003, Nr. 1 (28), p. 103

taip pat laikraščių ir žurnalų straipsnių, recenzijų, rankraščių aprašų medžiaga. Kartoteka sudaryta Universalios dešimtainės klasifikacijos pagrindu, skyrių ir poskyrių viduje kortelės sudėtos atvirkštine chronologine tvarka – skaitytojas naudojami naujausiais dokumentais.

Šioje kartotekoje atsispindi visi krašto raidos etapai ir apima visas gyvenimo sritis – nuo krašto istorijos iki šių dienų krašto literatūrai, dailininkų darbų publikacijų, kūrybos rankraščių aprašų. Labai svarbu, kad Pagėgių bibliotekos darbuotojai geba išnaudoti palankias sąlygas kaupti ir saugoti kraštotyros fondą, moka jį pristatyti visuomenei. Tam tarnauja ir vietos savivaldos administracija, kuri įpareigojo visas krašto institucijas, įstaigas, organizacijas teikti Viešajai bibliotekai jų išleistų leidinių (visų rūšių) privalomąjį egzempliorių. Įgytas visuomenės pasitikėjimas bibliotekos darbuotojams atveria duris užrašant ir publikuojant tremtinių atsiminimus, neįkainojama medžiaga laikytinas sueigos „Dingusio kaimo vaikai“ archyvas, patikėtas saugoti bibliotekai. Pagėgių krašto literatūrai sambūrio penkerių metų (2001-2006m.) tradicinių „Poezijos pilnatis“ švenčių metu skambėjusių eilių rankraštynas, kasmetinių krašto dailininkų plenerų (2002-2006m.) eskizų archyvas, bibliotekos parengtų ir leidžiamų kitų įstaigų ir organizacijų užsakomų lankstinukų, kalendorių, literatūrinių leidinių ir daug daug kitų dokumentų – visa tai aprašyta ir atsispindi kraštotyros kartotekoje. Didžiule sėkme laikytinas Pagėgių Savivaldybės administracijos prašymas, kad bibliotekos darbuotojai fiksuotų (fotografuotų, aprašytų) visus mieste vykstančius svarbius įvykius, šventes, renginius ir šią medžiagą saugotų bibliotekoje. Patys savivaldybės vadovai noriai teikia bibliotekai medžiagą, svarbią visam kraštui. Taip bibliotekos fondai 2006m. pasipildė filmu, skirtu Pagėgių 725-čiui paminėti, šia proga išleistais leidiniais įvairiomis kalbomis, skirtais turizmui ir verslui, partneriams užsienyje.

Šioje kartotekoje randami dokumentų aprašai nuo 1961m., pvz. (aprašai netaisyti):

LKP Šilutės kaimiškojo gamybinio komiteto III plenumas.- „Komunistinis darbas“,
1961, balandžio 9d.

Arba:

Margis A.

Dienotvarkėje – darbininkų kultūriniai ir buitiniai reikalai.(Susitikimas su deputatais
J. Matuliu ir A. Mažeika Pagėgiuose).- „Komunistinis darbas“, 1963, sausio 10 d.

Šiandiena Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos kraštotyros kartoteka jungia viso krašto dokumentų aprašus (ir rengiamų filialuose), tačiau tenka apgailestauti, kad biblioteka virš dvidešimt

metų (1977-2000m.) būdama Šilutės rajono centralizuotoje bibliotekų sistemoje, formavo tik Pagėgių miestą liečiančius dokumentus.

Šią kartoteką redaguoja ir filialų darbuotojos.

Personalijų kartoteka. Kraštotyros kartotekos dalį sudaro personalijų kartoteka, kuri egzistuoja kaip savarankiška kartoteka. Vadovaujantis metodiniais nurodymais, būtų tikslinga kraštotyros kartotekos skyrių ribose išskirti personalijų rubrikas, skirtas žymių krašto kultūros, mokslo veikėjų gyvenimui ir kūrybai, visuomeninių judėjimų lyderiams ir kitos.¹⁹

Ši kartoteka pradėta formuoti nuo 2001 metų, t.y. įsteigus Pagėgių savivaldybės viešąją biblioteką. Apimtis – trys katalogo dėžutės, kuriose – Šilutės rajono ir Pagėgių krašto laikraščių „Pamarys“ ir „Šilokarčema“, Tauragės apskrities laikraščio „Tauragės kurjeris“ ir kt. spaudinių publikacijų aprašai apie žymius krašto kultūros, meno, švietimo žmones, politikus, pareigūnus ir kt. asmenis. Skirtukai dėžutėse sudėti abėcėlės tvarka, o aprašai – atvirkštine chronologine tvarka.

Ši kartoteka ir turinio atžvilgiu, ir išoriniu apipavidalinimu galėtų būti redaguojama, atsižvelgiant į šiandieninius reikalavimus, keliamus bibliotekų informacinės ieškos sistemos formavimui.

Vietovardžių kartoteka – savarankiška kartoteka, kuri atspindi visos Pagėgių krašto teritorijos vietovardžius. Ji pradėta organizuoti įsteigus Pagėgių savivaldybės viešąją biblioteką, ją nuolat (kiekvieną mėnesį) papildo ir redaguoja filialų darbuotojos, kurios po kas mėnesį vykstančio pasitarimo įveda bibliografinius aprašus į kraštotyros bei vietovardžių kartotekas. Ši kartoteka labai populiari skaitytojų – moksleivių tarpe, ji suteikia daug informacijos ir medžiagos rašant įvairius rašto darbus, ja naudojasi mūsų kraštą lankantys užsieniečiai, dažniausiai vokiečiai, kurie norėtų, kad ši medžiaga apie pasikeitimus jų gimtose vietose būtų ir vokiečių kalba.

Citatų ir eilėraščių kartoteka. Tai gražių minčių apie įvairius žmogaus gyvenimo, veiklos raidos etapus: apie Tėvynę ir Motiną, tėvus ir mokytojus, meilę ir pagarbą, pasiaukojimą ir mokslą ir t.t. Tai dalykiniu pagrindu sudaryta kartoteka, apimanti 4 katalogo dėžutes, skirtukai ir kortelės išdėstytos abėcėlės seka. Pradėta formuoti įsteigus viešąją biblioteką, ją redaguoja visos bibliotekos darbuotojos. Tai labai svarbi ir reikalinga bibliotekos informacijos ieškos sistemos dalis, nes tarnauja organizuojant bibliotekos renginius, parodas, rengiant skelbimus, kvietimus, tenkinant bibliotekos skaitytojų užklausas.

---

¹⁹ *Biblioteka: teorijos ir praktikos pradmenys. Šąs. 1: Bibliotekų fondai ir katalogai. Vilnius, 2003. p.76*

VI. VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS KATALOGŲ IR KARTOTEKŲ SISTEMOS REORGANIZAVIMO PROJEKTAS

1. Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos paieškos sistemos vertinimas

Tarptautinės bibliotekų asociacijos (IFLA) reikalavimuose viešųjų bibliotekų veiklai, suformuluotos šios nuostatos: bibliotekoje turi būti išsamus informacinis fondas bei tiksli informacijos paieškos sistema (p. 9), kiekviena biblioteka turi kaupti savo krašto fondą ir būti informacijos, susijusios su aptarnaujama teritorija, centru (p. 16), bibliotekos fondas turi tiksliai atsispindėti fondo apskaitos dokumentuose ir informacinėje paieškos sistemoje (p.20).²⁰

Šios nuostatos – pagrindiniai kriterijai, kuriais vadovaujantis galima vertinti Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos paieškos sistemą, kurią sudaro:

Pagrindiniai fondo katalogai:

- Abėcėlinis katalogas
- Sisteminis katalogas

Kartotekos:

- Antraščių kartoteka
- Abėcėlinė-dalykinė kartoteka
- Kraštotyros kartoteka
- Personalijų kartoteka
- Vietovardžių kartoteka
- Citatų ir eilėraščių kartoteka

Šio tyrimo pagrindinėje dalyje analizuojama kiekviena bibliotekos informacijos paieškos sistemos struktūra atskirai, tad apibendrinant galima konstatuoti kiekvieno katalogo ar kartotekos informatyvumą, nustatyti redagavimo ir taisymo procesų privalumus bei trūkumus, jo funkcionalumą. Didžiausias bibliotekos informacijos paieškos sistemos formavimo trūkumas, kad bibliotekoje nėra šią veiklą reglamentuojančių dokumentų: katalogų sistemos bei atskirų katalogų nuostatų, katalogų pasų, metodinių nurodymų, kuriuose būtų numatomi katalogų organizavimo procesai.

Tyrimo metu Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos abėcėlinis katalogas atspindi tik centrinės bibliotekos dokumentų fondą, tai tarnybinis ir skaitytojams skirtas katalogas.

²⁰ KVIETKAUSKIENĖ, Rimalda. IFLA reikalavimai viešųjų bibliotekų veiklai. *Šiandiena aktualu*, 2001m. pirmas pusmetis 1 (24), p.6

Nustatyta daug katalogo formavimo (sandaros ir turinio), redagavimo, bendros informatyviosios būklės trūkumų, kas įpareigoja kuo skubiau imtis abėcėlinio katalogo planinio - ištisinio redagavimo (apimant visą abėcėlinį katalogą).

Nustačius pagrindines sisteminio katalogo formavimo, redagavimo klaidas, darytina išvada, kad sisteminis bibliotekos katalogas, kaip ir abėcėlinis, neinformatyvus, tad būtina jį planingai redaguoti ir tobulinti.

Nepaisant antraščių kartotekos trūkumų, ši informacinės ieškos sistemos dalis - populiarė ir dažnai naudojama dokumentų paieškai atlikti, patraukli nesudėtinga, paprasta paieškos struktūra – abėcėlės tvarka sudėti aprašai lengvai suvokiami bet kokio amžiaus ir išsilavinimo vartotojui.

Abėcėlinė-dalykinė kartoteka atspindi Pagėgių viešosios bibliotekos fondą tik iš dalies, nes pradėta formuoti neseniai, ji yra bibliotekos informacijos ieškos sistemos dalis, tarnaujanti ir bibliotekininkui ir skaitytojui. Kadangi ji yra pagalbinė sisteminio katalogo priemonė, atskleidžia sisteminio katalogo turinį, nurodo dokumento aprašo vietą sisteminiam kataloge bei padeda surasti jame reikalingos tematikos dokumentus.

Kraštotyros kartoteka – atspindi Pagėgių krašto istoriją, regiono kraštotyros dokumentus, joje sukaupia informacija apie Pagėgius ir visą savivaldybę. Tai svarbi ir itin įdomi bibliotekos informacijos paieškos sistemos dalis, kurioje sukaupia labai senų dokumentų aprašų. Kraštotyros kartoteka naudojama labai dažnai, ji reikalinga tenkinant bibliotekos vartotojų užklausas, informuojant krašto svečius ir turistus, tyrinėjant Pagėgių kraštą, jo istoriją, kultūrą įvairiais aspektais, tai aktualu besimokančiam jaunimui, studentijai. Ši kartoteka - Pagėgių bibliotekos ilgamečio darbo šioje srityje vaisius. Nors tikslų duomenų apie jos sudarymo pradžią nėra, tačiau jos apimtis, struktūra leidžia teigti, kad tai – didžiausia katalogų ir kartotekų sistemos dalis bibliotekoje.

Kitos kartotekos atlieka mažesnę, tačiau svarbų vaidmenį informacijos ieškos sistemoje, jos pakankamai informatyvios ir atlieka savo funkciją tenkinant vartotojų poreikius.

Vadovaujantis atliktu Pagėgių bibliotekos informacijos paieškos sistemos tyrimu, nustatyta, kad ši sistema neatitinka reikalavimų, keliamų viešųjų bibliotekų katalogų ir kartotekų struktūrai, ji neatskleidžia bibliotekos fondo, netarnauja jo panaudos galimybei ir plėtrai.

2. Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos paieškos sistemos reorganizavimo projektas

Bibliotekos informacijos paieškos sistemos reorganizavimas – didelis ir atsakingas darbas, kurį atlikti tenka sutelkus visus bibliotekos darbuotojus. Šis ilgas procesas reikalauja kruopštaus pasirengimo, apgalvotų veiksmų visumos, procesų perimamumo ir darbuotojų patirties sklaidos bei mokymų. Vengiant klaidų ir netikslumų, pirmiausia būtina studijuoti ir analizuoti dokumentus,

reglamentuojančius viešųjų bibliotekų katalogų ir kartotekų organizavimo veiklą, sudaryti darbo grupes, kurios parengtų šių procesų planus ir procedūrinius dokumentus.

Katalogų ir kartotekų sistemos reorganizavimas – procesų visuma, kuri turi apimti katalogų struktūrą, vidinį ir išorinį jų apipavidalinimą, dokumentaciją, populiarinimo priemones.²¹

Reorganizuojant Pagėgių viešosios bibliotekos katalogus ir kartotekas būtina atlikti šiuos veiksmus:

1. Atlikti bibliotekos katalogų ištininį – planinį katalogų redagavimą.
2. Sudaryti kiekvieno katalogo pasą, kuriame:
  - katalogo pavadinimas;
  - apimtis (kortelių ar dėžučių skaičius);
  - sudarymo data;
  - paskirtis;
  - klasifikavimo metodas;
  - pagalbinės priemonės.
3. Parengti katalogų sistemos ir atskirai kiekvieno katalogo nuostatus.
4. Kataloguotojas privalo parengti instrukcinius ir metodinius nurodymus, kuriuose numatomi visi katalogų ir kartotekų reorganizavimo procesai, Jis vadovaujasi šią veiklą reglamentuojančiais dokumentais.
5. Kiekvienam bibliotekos katalogui rengiamos kataloginės kortelės, pagal kiekvienos rūšies katalogą atskirai.
6. Atlikti vidinį ir išorinį katalogų apipavidalinimą.
7. Parengti vaizdines priemones katalogų ir kartotekų reklamai.
8. Organizuoti mokymus bibliotekos darbuotojams apie Viešosios bibliotekos informacijos ieškos sistemą, tobulinti konsultavimo įgūdžius katalogų ir kartotekų naudojimo klausimais.
9. Formuojant bibliografinius aprašus, laikytis standartinio bibliografinio aprašo taisyklių.

Vykdamas Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos ieškos sistemos reorganizavimą, būtina atsižvelgti į šiandieninės visų bibliotekinių procesų raidos ypatumus – elektroninius išteklius, interneto prieigą, duomenų bazes, vieningą valstybinę programą - LIBIS, kuri leis jau netolimoje ateityje naudotis ja ir kaimo filialų skaitytojams.

---

²¹*Biblioteka: teorijos ir praktikos pradmenys. Sąs. 1: Bibliotekų fondai ir katalogai. Vilnius, 2003. p.73*

IŠVADOS

Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos ieškos sistema tiriama pirmą kartą, tad šis darbas pasitarnaus praktinei bibliotekos veiklai tobulinant katalogų ir kartotekų sistemą bei pasirengimą formuoti suvestinę (vieningą) Pagėgių viešosios bibliotekos ir filialų informacijos paieškos sistemą, t.y. pasirengta bibliotekos struktūros vieningo abėcėlinio katalogo formavimui.

Šiame darbe pasiekti tikslai:

1. Pirmą kartą analizuota Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos ieškos sistema - katalogai ir kartotekos;
2. Nustatyti šios sistemos formavimo trūkumai ir klaidos;
3. Numatytos katalogų ir kartotekų sistemos tobulinimo kryptys.
4. Vadovaujantis šią veiklą reglamentuojančiais dokumentais, rekomendacijomis ²² parengtas projektas Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos paieškos sistemos reorganizacijai.

Kadangi Pagėgių savivaldybės viešoji biblioteka neturi mainų bei rezervinio ar atsarginio fondų bei jų katalogų ir kartotekų, tad šis darbas turėtų pasitarnauti ateityje formuojant šiuos fondus bei jų katalogus ir kartotekas.

Informacinių technologijų raida, visuomenės poreikių kaita, naujovių sklaida, mokymosi visą gyvenimą idėja – verčia susirūpinti bibliotekininkų kvalifikacijos augimu, pasigendama kvalifikuotos bibliotekininkų iniciatyvos bibliotekų informacijos paieškos sistemos tobulinimo klausimais.

Darbuotojų kaita, profesionalių bibliotekininkų stoka – skaudžiai atsiliepia vartotojui, kuris nesigilindamas į bibliotekų problemas, dažnai daro apibendrinimus ne bibliotekų naudai. Tačiau būtina tikėti, kad tradicinė bibliografinė paieška ir informacijos ieškos sistema dar ilgai bus reikalinga bibliotekose, nors jose jau yra nuotoliniai informacijos išteklių.

Bibliotekų informaciniame darbe būtina naudoti visą informacijos paieškos sistemą su įvairiomis jos priemonėmis.

---

²² *Biblioteka: teorijos ir praktikos pradmenys*. Šąs. 1: Bibliotekų fondai ir katalogai. Vilnius, 2003. p.73 - 79

NAUDOTOS LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. *Biblioteka: teorijos ir praktikos pradmenys*. Sąs. 1: Bibliotekų fondai ir katalogai. Vilnius, 2003.
2. *Biblioteka ir skaitytojas*: Teminis straipsnių rinkinys. Vilnius, 2001
3. *Bibliotekininkystės ir bibliografijos terminų žodynas*: Sąs. 1: Katalogavimas. Katalogų ir kartotekų sistema. Vilnius, 1990.
4. BLŪDŽIUVIENĖ, Nijolė ir RIMŠA Vytautas. *Bibliotekininkystės ir bibliografijos terminų žodynas*: Sąs. 4: Bibliotekos fondai. Vilnius, 1999.
5. IVAŠKEVIČIENĖ, Genovaitė. *Bibliotekos fondas*: organizavimas, analizė, vertinimas. Vilnius, 2001.
6. IVAŠKEVIČIENĖ, Genovaitė. Bibliotekų fondų formavimo politika. *Tarp knygų*, 1997, Nr. 12
7. IVAŠKEVIČIENĖ, Genovaitė. Einamasis fondų komplektavimas viešojoje bibliotekoje. *Tarp knygų*, 1999, Nr. 7
8. IVAŠKEVIČIENĖ, Genovaitė. Fondo analizė. *Šiandien aktualu*, 1998m. pirmas pusmetis
9. IVAŠKEVIČIENĖ, Genovaitė. Savivaldybių viešųjų bibliotekų fondų komplektavimo šaltiniai. *Šiandien aktualu*, 1997 antras pusmetis
10. JANONIS, Osvaldas. Bibliografinių nuorodų ir jų sąrašo sudarymo metodika. *Šiandien aktualu*, 2003 m. pirmas pusmetis 1(28)
11. JASKONIENĖ, Dalia. Gairės viešosioms bibliotekoms. *Tarp knygų*, 2003m. kovas
12. JASKONIENĖ, Dalia. Viešoji biblioteka informacinėje visuomenėje. *Šiandien aktualu*, 2001m. antras pusmetis 2 (25)
13. KALVAITIENĖ, Daiva. Bibliotekų informacijos perspektyvos. *Tarp knygų*, 2003m. lapkritis
14. KAUNAS, Domas. *Mažosios Lietuvos bibliotekos*. Vilnius, 1987
15. KVIETKAUSKIENĖ, Rimalda. Dėl mokyklų bibliotekų ir viešųjų bibliotekų filialų jungimo. *Šiandien aktualu*, 2003 antras pusmetis 2 (29)
16. KVIETKAUSKIENĖ, Rimalda. IFLA reikalavimai viešųjų bibliotekų veiklai. *Šiandien aktualu*, 2001m. pirmas pusmetis 1 (24)
17. *Lietuvos bibliotekų fondo bendrieji nuostatai*. Vilnius, 1998,
18. *LR Bibliotekų Įstatymo pakeitimo Įstatymas*. 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2378, Vilnius. *Tarp knygų*, 2004m. rugsėjis, p. 1,
19. MIEŽINIENĖ, Ala. Informacijos paieškos sistemos. *Teoriniai bibliotekininkystės pagrindai*. Vilnius, 1995.

20. *Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos veiklos nuostatai*. Pagėgių savivaldybės Tarybos sprendimas Nr. T-622, 2005 -08-25
21. *Savivaldybių viešosios bibliotekos 2001m.*, Vilnius, 2003.
22. *Savivaldybių viešosios bibliotekos 2002m.*, Vilnius, 2004,
23. STANKEVIČIENĖ, Elena. *Skaitytojų užklausų tenkinimo Pagėgių bibliotekoje tyrimas*. Pagėgiai: Pagėgių viešoji biblioteka, 2005m
24. STARAŽINSKIENĖ, Jadvyga. Viešųjų bibliotekų „Aukso fondas“ . *Šiandien aktualu*, Vilnius, 2001antras pusmetis 2 (25)
25. ŠIMAKAUSKIENĖ, Stefanija ir VALAITYTĖ, Asta. Miestų ir rajonų savivaldybių viešųjų bibliotekų katalogų ir kartotekų sistema. *Šiandien aktualu*, Vilnius, 1997m. antras pusmetis
26. ŠVEIKAUSKIENĖ, Genovaitė. *Pagėgių miesto bibliotekos metraštis*. Pagėgiai: Pagėgių m. biblioteka, 1979
27. TAMOŠIŪNAITĖ, Genovaitė. Antrinė dokumentų atranka. *Šiandien aktualu*, Vilnius, 1998m. pirmas pusmetis
28. TAMOŠIŪNAITĖ, Genovaitė. Bibliotekos fondo modeliavimas. *Šiandien aktualu*, Vilnius, 2002 m. pirmas pusmetis 1 (26)
29. TIUKŠIENĖ, Zita. Informacinių leidinių fondas ir jo sudarymas. *Šiandien aktualu*, Vilnius, 2002 m. antras pusmetis 2 (27)
30. VALAITYTĖ, Asta. Bibliotekos fondo modelis. *Šiandien aktualu*, Vilnius, 1997m. pirmas pusmetis
31. VALAITYTĖ, Asta. Kraštotyros dokumentai bibliotekoje: garso ir vaizdo įrašai. *Šiandien aktualu*, 2003, pirmas pusmetis, Nr. 1 (28)
32. VALAITYTĖ, Asta. Kraštotyros fondas. *Šiandien aktualu*, Vilnius, 2002 m. pirmas pusmetis 1 (26)
33. VALAITYTĖ, Asta. Kartotekos charakteristika. *Šiandien aktualu*, Vilnius, 2000m. antras pusmetis
34. VARNIENĖ, Regina. Biblioteka – prieigos prie informacijos, žinių ir kultūros vartai. *Tarp knygų*, 2003m. lapkritis, p. 8,
35. *Viešųjų bibliotekų paslaugų plėtra: IFLA ir UNESCO gairės: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka*, 2002.
36. *LR vyriausybės nutarimas* Nr. 785 „„Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų sistemos tobulinimo koncepcijos ir jos įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“ [interaktyvus]. 2003, birželio 17d., Vilnius, [žiūrėta 2006m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=213461

37. *Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymas „Dėl bibliotekos fondo apsaugos nuostatų patvirtinimo“*. Teisės aktai. [Interaktyvus] Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka [žiūrėta 2006 m. rugpjūčio 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lnb.lt/lnb/selectPage.do;jsessionid>
38. *Teisės aktai*. [Interaktyvus] Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka [žiūrėta 2006 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lnb.lt/lnb/selectPage.do;jsessionid>